

Vår religionskunnskap er ikke

KUNNSKAPSMANGEL: Av frykt for å tråkke feil, unngår vi temaet religion. Men hvor lite eller mye kunnskap vi har om eget og andres livssyn er dårlig kartlagt.

ARNE GUTTORMSEN

arne.guttormsen@vl.no

Lørdag skrev Vårt Land at både KRLE-lærere og lærebokforfattere strever med å balanse stoffet om kristendom, religion, livssyn og etikk ut fra en redsel for at det de formidler blir definert som forkynnelse. Noe av den samme redselen preger også andre livssynsarenaer.

Usikkerhet. *Å leve med tro og livssyn i Norge* er tittelen på en guide som nylig ble utgitt av Samarbeidsutvalget for tro- og livssynssamfunn (STL). Ingrid Rosendorf Joys leder STL. Hun sier guiden med fordel kan lese av alle, selv om den er rettet mot de som arbeider med flyktninger og asylsøkere.

– Vi opplever fortsatt en berøringsangst for religion. Mange tenker at det er lettere å la være å snakke enn å trå feil, fordi det som har med religion å gjøre, treffer dype strenger i livet, sier hun.

Berøringsangsten kan bare møtes med kunnskap.

– Vi ser mye god vilje innen helse og omsorg, men også mye usikkerhet. Det skal tross alt mye til for å ha oversikten over alle de varianter av tro og livssyn man kan møte, sier hun.

Uvitenskap. En undersøkelse fra det britiske bibelselskapet Bible Society viste at tre av ti unge var uvitende om at juleevangeliet er en historie fra Bibelen. Et lignende antall hadde ikke hørt fortellingen om korsfestelsen eller om Adam og Eva. En tilsvarende undersøkelse er ikke gjort i Norge, verken om vår kunnskap om egen eller andres livssyn.

Et fagmiljø på feltet er KIFO – Institutt for kirke, religions- og livssynsforskning. De har ingen slik undersøkelse. Statistisk sentralbyrå gjorde i 2011 en behovsanalyse for mer statistikk på feltet. Den avdekket et behov og anbefalte å gjøre mer.

– Her på KIFO ser vi behovet og har et ønske om å undersøke det nærmere, særlig når det gjelder folks bibelkunnskap, sier forsker Pål Ketil Botvar.

Ikke bokstaver. Når vi slår fast at nye generasjoner ikke kjenner sitt Fader Vår eller sin bibelhistorie, kan det hende vi har rett, men det er knapt mulig å belegge det med forskning.

– Vi har ingen sikker viten om vår uvitenhet om religion, sier Botvars forskerkollega Tore Witsø Rafoss.

STL-lederen tror skolen er en svært viktig arena, men Ingrid Rosendorf Joys er ikke bekymret for hvor mange og hvilke bokstaver faget består av.

– Skolen er viktigst. Alle skal gjennom den. Derfor er det avgjørende viktig at vi får til et fag som KRLE. Det er dumt at debatten handler om bokstaver og prosenter, sier Joys.

– *Hva tenker du om at skoler ikke prioriterer KRLE?*

– Hvis det er tilfelle, gir det grunn til bekymring. Faget er utrolig viktig fordi det også handler om den dannelsen som

ligger i å erkjenne sitt eget hele liv, men også den andres hele liv og tro, sier hun.

– *Hvilke generasjon i dagens Norge har minst berøringsangst overfor andres tro?*

– De yngre har en helt annen inngang til det med ulike identiteter og forskjelligheter. Mens vi voksne i festtaler sier at det går an å ha ulike identiteter, så er det helt internalisert for den nye generasjonen. De opplever det ikke som truende, men helt greit. Religiøs bakgrunn er uproblematisk så lenge den ikke blandes med andre problemstillinger, som

KRLE-LÆRERE

► Tre av fire lærere som underviser i religion, livssyn og etikk (RLE) har fordypning i faget.

► Det er større andel med faglig fordypning i RLE blant de unge enn de eldre lærerne.

► Undersøkelsen ble gjort da faget het RLE, ikke KRLE (kristendom, religion, livssyn og etikk).

Kilde: Statistisk sentralbyrå 2014

arbeidsledighet, livssjanser og fattigdom. Fordi de omgås unge med ulike bakgrunner, har de opparbeidet en mangfoldskompetanse, sier Joys.

Salderingspost. Ved Universitetet i Agder velger cirka 60 av 200 lærerstudenter KRLE-faget. Tallet har vært stabilt i fem år. Instituttleder Hans Hodne sier det er et populært valgfag. Da Solberg-regjeringen endret faget fra RLE til KRLE, mente noen at færre studenter ville velge det.

– Det har ikke skjedd hos oss, sier Hodne.

kartlagt

KRLE: De yngre har bedre mangfoldskompetanse enn eldre. Også yngre lærere har større faglig ferdypning i KRLE-faget enn de eldre.

Foto: Thomas Brun/NTB scanpix/arkiv

– Hva er fagets status i grunnskolen?

– Det er et fag som ikke prioriteres høyt ved tildeling av ulike typer ressurser. Det er mitt inntrykk etter mange års kontakt med skolen. Vi har ikke forskning på dette på landsbasis, men mange vil kunne bekrefte at faget ofte er en salderingspost. Selv om mange både lærere og elever kan oppleve faget som spennende, er det ikke et statusfag sammenlignet med en del andre fag, sier Hodne.

Fra 1.–7. årstrinn skal elevene ha 427 timer i KRLE og 366 timer

i engelsk. Selv om engelsk er et mindre fag på barneskolen, er det liten tvil om at engelskfaget får mer oppmerksomhet i skolehverdagen.

Lite støtte. Også ved Menighetsfakultetet og NLA er interessen for KRLE-studiet stabil eller økende, også av søkere fra andre samfunnssektorer.

Professor Heid Leganger-Krogstad ved MF bekrefter Hodnes inntrykk av fagets manglende status i skolen.

– Den sterke vektleggingen og målingen av ferdigheter har gjort

at varige verdier og danning av det hele mennesket er kommet i miskreditt. Lærere opplever lite støtte fra sine rektorer, og flere skoler har for eksempel bare klassesett av lærerverk i KRLE og lite ekstraressurser til å gjøre faget spennende, sier Leganger-Krogstad.

Kunnskap. Professor emerita Gunhild Hagesæther ved NLA kjenner heller ikke noen kartlegging av vår religionskunnskap.

– Det er kunnskap vi trenger som grunnlag både for kirke- og skolepolitikk, sier hun.

BØNN: I sosiale medier skriver mange *Skam*-fans at de ble rørt av scenen der Sana ber på fest.

Foto: NRK

Skam tør der andre tier

Ungdomsserien *Skam* er blottet for religiøs berøringsangst. I diskusjoner på nettet viser de unge seerne at de er nysgjerrige på Sanas tro.

KOMMENTAR

ANE BAMLE TJELLAUG

Journalist i *Vårt Land*

Et av de første klippene fra denne sesongen av *Skam*, ser vi hovedpersonen, muslimske Sana, som prøver å be på en fest. Hun vasker seg, går inn i et soverom og bruker en rye som bønnematte, men blir avbrutt av støyen fra folk utenfor. I kommentarfeltet på *Skams* nettside er det mange seere som skriver at de blir rørt av denne scenen. «Jeg ble svært beveget av å se Sana be. Kjente dette skikkelig i magen,» skriver en, og andre – både ateister, buddhister og kristne – kaster seg på med lignende beskrivelser.

Følelser. Det er interessant å følge de unge seernes religionsdebatt på nettet parallelt med at de voksne diskuterer KRLE. Forrige uke fikk lærebøkene i faget hard kritikk av komiker Harald Eia, og flere KRLE-eksperter fulgte opp her i avisa før helga. Hovedbudskapet er at faktabasert kunnskap får dominere undervisninga, blant annet fordi lærerne er redde for å være forkynnende.

Samtidig lar *Skam*-seerne seg følelsesmessig engasjere i Sanas liv som troende. En som kaller seg ateist, skriver på *Skam*-sida at vedkommende har gleda seg til denne sesongen for å forstå noen som er annerledes enn det han/hun selv er. «Mistenker nå at jeg kan glede meg enda mer til å få se hvor like vi er», skriver ateisten.

Mange spørsmål. Vi så den samme religionsinteressen i forrige sesong, da seerne brukte *Skam*-fora på nettet til å diskutere blant annet bibelsyn, religiøse symboler og kirkens

forhold til homofile.

Minhaj Ungdom, en av de største muslimske ungdomsorganisasjonene, forteller til NRK at de merker at *Skam* har gjort ungdom nysgjerrige på islam. De får mange spørsmål, om hijab-bruk, bønne-appen Sana bruker, og hvordan selve bønningen skal gjennomføres.

I Aftenposten skrev nylig kristne Marte Elvira Rolvsjord at også hun kjenner seg igjen i Sana og hvordan hun opplever å være ung og troende. «Vi trenger en som balanserer et stereotypisk, norsk ungdomsliv med religion», skriver hun.

Ikke berøringsangst. Serie-skaper Julie Andem har det stikk

Skam kan gi innsikt som KRLE-faget sliter med å formidle, i frykt for å ikke være nøytrale.

Ane Bamle Tjellaug

motsatte av berøringsangst for religion og tro. Å velge Sana som hovedperson og la islam bli en viktig del av handlingen i seriens siste sesong, er modig, men gir samtidig mulighet for økt forståelse. Og seerne engasjerer seg, kanskje nettopp fordi den yngre generasjonen ikke har den samme berøringsangsten for religion som de voksne har, som Ingrid Rosendorf Joys påpeker i dagens avis.

Samtidig viser spørsmålene som blir stilt i sosiale medier, at det fortsatt er mye uvitenhet rundt hvordan andre utøver sin religion. Her kan *Skam* være med på å gi innsikten som KRLE-faget sliter med å formidle, i frykt for å ikke være nøytrale. Det gjelder ikke minst hvordan det føles å være ung og religiøs i dag.